

Fužinarsko - kovaška pot v Železnikih

Značilnosti poti

- Pot prikazuje bogato kulturno - zgodovinsko dediščino kraja,
- Dolga je 1.2 kilometra,
- Prikazuje 3 domače lokalne obrti (kovanje, kleklanje in obdelava škrila),
- Vključuje 2 obokana kamnita mostova, 2 cerkvi, mogočne fužinarske hiše z balkoni, pomoli, reliefi, grobnica v neogotskem slogu, rudarski rov, hiše pomembnih mož,
- Plavž (velika talilna peč) edini take vrste, ki je tudi zaščiten tehniški spomenik v Sloveniji,
- Sestavljena iz 23 točk.

Železniki

- Leta 973 prvi začetki naseljevanja kraja,
- 13.-14. stol. – prihod kovačev iz Furlanije,
- Značilna lega doline
 - ruda (okoliški hribovi-Ratitovec)
 - les (planota Jelovica)
 - voda (Selška Sora)

Valvazorjev zemljevid Železnikov iz leta 1689

Zemljevid Fužinarsko - kovaške poti

Potek poti po starem mestnem jedru Železnikov

Spodnji Železniki

Zgornji Železniki

Pomembni možje na fužinarsko-kovaški poti

- Anton Globočnik pl. Sorodolski
- dr. France Koblar (akademik)
- Blaž Crobath (ljubljski odvetnik)
- Anton Koblar (kranjski dekan)
- Janko Mlakar (duhovnik in planinski pisatelj)
- dr. Anton Dermota (politik in publicist)
- dr. Josip Boncelj (doktor strojništva)

Predstavitev nekaterih točk na poti

Jegličeva hiša

Večkrat je omenjal že Valvazor kot gradič, leta 1749 jo je kupila najpomembnejša fužinarska družina v Železnikih Globočniki.

JEGLIČ'S HOUSE
 Valvazor's commentaries of Železniki shows that there was a small castle in this place. The house was first mentioned in 1620, in 1749 the Globočnik family of ironworkers bought it but the small castle was already falling to pieces. The house was then rebuilt and enlarged. It was built as a two-story house with a beautiful Baroque portal and a tower. It also got a stable and a barn. There was in the end constructed in Železniki that was completely preserved in secondary and building appearance, mostly from the 17th century. Inside the Globočnik house, it was the only one covered with wood floors, while all the rest were covered with stone. There was a big garden behind the house. Because of the extensive wood used with an unexpected with a concrete brick bridge, with two arches, and the iron tower near a chapel in Železniki, the youngest brother of the Globočnik family, brother of the house and therefore is called Prida's house.

- Hišo omenjal že Valvazor kot gradič,
- Leta 1749 jo je kupila najpomembnejša fužinarska družina v Železnikih Globočniki.

Rojstna hiša Antona Globočnika pl. Sorodolskega

- 1848 leta se kot študent prava na Dunaju pridruži društvu Slovenija,
- 1853 leta je sodeloval pri izdelavi slovenske trobojnice in zemljevida slovenskega etničnega ozemlja,
- 1872 uvedel v Postojnsko jamo prvo jamsko železnico na svetu,
- 1884 je v Postojnsko jamo napeljal elektriko,
- Leta 1890 za zasluge dobi plemiški naziv.

Rudarski rov

- 1348 leta freisinški škof Albert kovačem podeli pravico do rudarjenja in izkoriščanja naravnih bogastev,
- Leta 1850 so izkopavali rudo še v 35 rudnikih v okolici.

Plnada

- Najstarejša hiša v Železnikih,
- Ime dobila po prvih naseljencih iz Palmanove v 13. stoletju,
- Značilnosti hiše:
 - relief beneškega leva,
 - relief medveda,
 - vogelni stolpič.

Cerkev svetega Frančiška

- Sezidana leta 1706,
- Sv. Frančišek je bil zavetnik kovačev,
- Bogata notranjost:
 - stranski oltarji delo Valentina Metzingerja,
 - obok prezbiterija in stena slavoloka delo Štefana Šubica,
 - slika v glavnem oltarju delo Layerja.

Johanova grobnica

- Ena izmed najlepših neogotskih kapel v Sloveniji,
- Značilnosti grobnice:
 - v njej je pokopan najpremožnejši železnikarski fužinar Johan Globočnik,
 - prednja stebra sta iz beneškega marmorja,
 - kovani elementi so delo domačih mojstrov.

Kulturno in turistično društvo
VIGENJC 041/482-085

Ob smrti Johana Globočnika je njegov pisar Avgust Novak in kasneje dedič dal prirediti razkošno, bogato pogrebno ceremonijo. Pokopali so ga v navaden grob. Leto kasneje pa je dal v zahvalo predhodniku sezidati veliko grobnico v neogotskem slogu. Danes je ena izmed najlepših neogotskih kapel v Sloveniji. Temelje zanjo je naročil celo v Parizu, srednja stebra sta iz beneškega marmorja, vsi kovani elementi pa so delo slovenskih mojstrov. Vanjo so nato prenesli Johana in njegovo ženo Katarino, ki je imela grob pri župnijski cerkvi.

JOHAN'S VAULTED TOMB

When Johan Globočnik died, his scribe August Novak, and later his heir, had arranged a magnificent, rich funeral ceremony. He was buried in an ordinary grave. However, a year later August Novak had a big vaulted tomb built in the Neo-Gothic style in gratitude of his predecessor. Today it is one of the most beautiful Neo-Gothic chapels in Slovenia. He ordered foundations for it even in Paris, the front columns are made from Venetian marble and all forged parts were made by Slovenian masters. Johan and his wife Katarina, who had grave by the parish church, were then moved into it.

Špendalova hiša

- Vzidan napis nad kletnim oknom Jergmavrer 1513 govori o nastanku hiše, mojster se omenja tudi pri gradnji cerkve v Crngrobu,
- Hiša se je imenovala Opalta,
- Na kranjskem značilno za prodajalne tobaka.

Kulturno in turistično društvo
VIGENJC 041/482-085

Fužinarska hiša lomljenega tlorisa ima ohranjene elemente iz 16., 17. in 18. stol., kot so okenski okviri, arkadni hodnik in šivani robovi. Nad kletnim oknom je vzidan napis Jergmavrer 1513. Omenjenemu mojstru pripisujejo tudi gradnjo oziroma prezidavo znamenite cerkve v Crngrobu. Hiša se je imenovala Opalta, kar je bilo na Kranjskem značilno za prodajalne tobaka. Tedaj je bilo prodajanje tobaka državni monopol.

ŠPENDAL'S HOUSE

The ironworker house of broken plan view has elements preserved from the 16th, 17th and 18th centuries, and these are window frames, arcade corridor and stitched edges. Above the cellar window, there is the built-in inscription Jergmavrer 1513. The before mentioned master was attributed also to build or rebuild the famous church in Crngrob. The house was named Opalta, which was typical for tobacco stores in Carniola. At that time the sale of tobacco was in the state monopoly.

Bargeljnova hiša

- Na kamnu v kleti je letnica 1638,
- Značilnosti:
 - pomol ali “prižnica” na vzhodni strani hiše,
 - lastnik hiše je bila premožna fužinarska rodbina Warl.

Plavčeva hiša

- Hišo zgradil fužinar Jurij Plavc, ki je zaslužen tudi za ustanovitev samostojne župnije Železniki leta 1622,
- Značilnosti hiše:
 - dvonadstropna v obliki črke L,
 - arkadni pomol ter balkon v drugem nadstropju,
- Danes je v hiši muzej.

Plavž

- Večja talilna peč za pridobivanje surovega železa,
- Zadnji ugasnil leta 1902,
- Prvi zaščiteni tehnični spomenik v Sloveniji,
- Velja za simbol Železnikov.

Prikaz domačih železnikarskih obrti

Kovanje

- Pokažemo vam:
 - kovaško orodje,
 - nakovalo,
 - ognjišče ali ješo,
- Pokažemo postopek izdelave žebnja,
- Naučimo vas izdelati žebelj.

Postopek izdelave žebnja

1. Segreto cajno oblikujemo v konico,
2. Na mestu glave cajno razširimo,
3. Nad razširjenim delom cajno zasekamo,

Postopek izdelave žebnja

4. Cajno vstavimo v model in jo na zasekanem, delu odtrgamo,
5. Glavo nato oblikujemo,
6. Končni izgled izdelanega žebnja.

Klekljanje

- Pokažemo vam:
 - klekljarske pripomočke,
 - punkelj,
 - nekaj značilnih motivov in tehnik,
- Pokažemo postopek izdelave čipke.

Obdelava skrilja

- Pokažemo vam:
 - posebno orodje,
 - različne vrste skriljnih plošč,
- Pokažemo postopek obdelave skriljne plošče.

Nekaj podatkov o nas

- Kulturno in turistično društvo Vigenjc,
- Dašnica 49,
- 4228 Železniki,
- Predsednik društva: Anže Pegam,
- Telefon: 041/482-085 (Anže)
031/722-942 (Janez)

Veseli bomo, če se bomo skupaj sprehodili
po fužinarsko - kovaški poti!